

Innspill til Helsepersonellkommisjonen fra NSFs Faggruppe innen psykisk helse og rus (SPoR)

SPoR takker for muligheten til å komme med innspill. SPoR representerer sykepleiere og spesialsykepleiere innen fagfeltet psykisk helse og rus, som strekker seg fra barn og unge til voksne og eldre innen både spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten.

Viser for øvrig til vårt høringsinnspill fra 19.10.22

Prioritering

SPoR mener vi må prioritere omsorg og helsehjelp til mennesker med psykiske lidelser og mennesker med helseskadelig rusmiddelbruk (også samtidig) og som ofte befinner seg i en sårbar situasjon.

Oppgavedeling

Innen psykisk helse har oppgavefordelingen gått i feil retning, det påstås i kommisjonens rapport at kun leger og psykologer kan ha selvstendige behandlingsansvar i poliklinikk innen psykisk helse. Dette mener vi er helt feil, og feil bruk av kompetanse. Det finnes forskning som understøtter at resultatet av behandlingen, ikke korrelerer med profesjonen, men av andre faktorer som blant annet behandlingsrelasjon. Det er svært uheldig at dette fremstilles som en sannhet, uten evidens. En langt tydeligere bruk av spesifikk kompetanse til konkrete oppgaver er noe som etterspørres. Her har vi muligheter for å redusere press, og rendyrke kompetanse. Dette vil være i alles interesse.

Kommisjonen fremhever at det har vært en betydelig økning av årsverk innen psykisk helse, allikevel virker det som om mange ikke får den hjelpen de er i behov av, da må vi stille oss spørsmål om hvor og hvordan utdanner vi til denne tjenesten.

Norge er verdensledende med tanke på antall lege- og psykologspesialister per innbygger. Tall fra SSB viser stor økning av både leger og psykologer innen psykisk helsevern de siste 13 årene, samtidig som døgnplasser er vesentlig redusert. Man kan spørre seg om hvor alle disse lege- og psykologspesialistene blir av etter at det offentlige har finansiert utdanning og spesialisering. Det virker lite attraktivt for lege- og psykologspesialister å jobbe i det offentlige helsevesenet hvor mennesker med omfattende hjelpebehov er.

Ny utdanning 2022 - befolkningens behov

15. mars 2022 ble ny [master i sykepleie innen psykisk helse, rus og avhengighet](#) fastsatt av KD, som en oppfølging av [nasjonal helse- og sykehusplan 2022 - 2023](#). Bakgrunnen var at denne kompetansen er sterkt etterspurt av tjenestene jf kartlegging av kompetansebehov gjort av helsedirektoratet i 2016. Kompetansen er også avgjørende knyttet til regjeringens ambisjoner om å utvikle kostnadseffektive og bærekraftige tjenester på feltet, herunder ACT/FACT team.

Tjenestene har høsten 2022 etterspurt utdanningen, blant annet fra RHF-nivå, hvor de ser at utdanningen vil kunne svare opp behov i tjenesten. Utdanningen er også i tråd med føringer beskrevet i opptrappingsplanen for psykisk helse samt signaler jmf ny helse og samhandlingsplan.

Kompetansen vil bidra til bedre helse, levekår og lengre liv for mennesker med psykiske lidelser eller rusmiddelproblemer, i tillegg bidra til bedre kvalitet og mindre forbruk av tjenester for mennesker som står i

fare for å dø 20 år tidligere enn resten av befolkningen. Det er derfor avgjørende at ambisjonene om å utvikle denne kompetansen realiseres, noe som savnes tydeliggjort i kommisjonens utkast.

Spesialsykepleiere innen psykisk helse, rus og avhengighet vil bidra til å gi adekvat helsehjelp som kan styrke pasientens og brukerens iboende livsmuligheter, samt gi avansert sykepleie og helsehjelp til mennesker med både akutte og langvarige plager og lidelser relatert. Spesialistkompetansen innebærer omfattende klinisk vurderings-, beslutnings- og handlingskompetanse, både i spesialisthelsetjenesten, de kommunale helse- og omsorgstjenestene og andre relevante tilbud. Et av de sterkeste midlene for å motvirke sosial ulikhet i helse, er å tilgjengeliggjøre denne kompetansen for hele befolkningen i vårt landstakte land.

Bedre tjenester og bedre ressursbruk

Sykepleiere med en slik spesialkompetanse vil bidra til bedre tjenester og bedre ressursbruk både i kommunehelsetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Det vil være både samfunnsøkonomisk og bærekraftig å satse på denne spesialistkompetansen i sykepleie. Kompetansen vil også bidra til økt forebyggende innsats, både utvikling av tilstander og forebygging av nye.

Spesialistgodkjenning for sykepleiespesialister vil gi myndighetene mulighet til å sette faglige premisser for utdanningene, og innfri krav til pasientsikkerhet gjennom å kvalitetssikre yrkesutøvelsen. Det vil også bidra til bedre oversikt. Dette vil være viktig ift krise- og katastrofemedisinsk beredskap, til bruk i framskrivninger av rekrutterings- og utdanningsbehov, og til kompetansestyring gjennom aktivitetskrav og kandidatmåltall til universitet og høyskoler. I tillegg vil denne kompetansen bidra til å utvikle pasientbehandlingen, omsorgstilbudet og helsetjenestetilbudet gjennom fagutvikling og forskning. Det må utdannes nok sykepleiere med spesialkompetanse for å møte samfunnets behov, i tillegg arbeides aktivt for at helsesektoren skal fremstå som attraktive karrierevalg for unge, for å rekruttere og beholde helsepersonell innen fagfeltet.

Kompetanse innen psykisk helse og rus

Mange ansatte i psykisk helse og rustjenester er uten helse/og sosialfaglig kompetanse. Innen psykisk helsevern utgjør dette ifølge SSB hele 24%, og det er liten oversikt over kompetanse og «personell». Ingen andre møter så mange ufaglærte når de er akuttinnlagt i et sykehus som mennesker i alvorlig psykisk krise. Det er utenkelig å tillate ufaglærte ansatte i en somatisk intensivavdeling, mens intensivpasienter i psykisk helsevern til stadighet opplever at ansatte uten verken erfaring eller kompetanse settes til å passe på dem i deres verste livskriser. Det er ikke gjort noe forsøk i kommisjonens rapport om en slik oversikt, en tydeliggjøring som savnes. Først må man ha tilstrekkelig med oversikt og kunnskapsgrunnlag, før beslutninger kan fattes.

Vi blir ikke flere innen helse og omsorg

En av kommisjonens gjennomgående påstand er at det ikke blir flere ansatte innen helse og omsorgstjenestene i fremtiden, dette spriker da det kommuniseres at vi må ha flere av andre personellgrupper. Det blir ikke flere innen helse om vi overdrar oppgaver til fagarbeidere. Dette må heller møtes med riktig bruk av eksisterende og fremtidig kompetanse. At Norge har flere sykepleiere, psykologer og leger enn sammenlignbare land er en ønsket politikk og at vi har et generelt høyt utdanningsnivå i Norge. Dette sikrer kvalitet i en kompleks helsetjeneste. Andre land har lavere grad av kompetanse, men også da lavere kvalitet og høyere grad av både komplikasjoner og dødelighet i helsevesenet.

Helse- og omsorgstjenestene er en av de mest komplekse sektorene i samfunnet. Sykepleietjenesten utgjør den største personellressursen i sektoren. Det må sikres god sykepleiefaglig ledelse på pasientnært nivå, det

er helt avgjørende blant annet kvaliteten i tjenestene, for å skape gode arbeidsplasser samt utnytte kapasiteten på en best mulig måte.

Hus og hytte

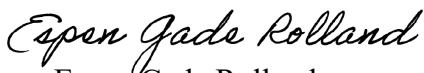
Løsningen med kombinerte stillinger virker umiddelbart som en god løsning, men strukturene i tjenestene er ikke tilrettelagt for dette. Her må det konkrete tiltak til for å sikre dette, i tillegg bør det utredes om dette er noe fremtidige arbeidstakere ønsker å gå inn på. Forsøket på OUS for sommerplanleggingen, kan være et godt eksempel på hvordan en slik løsning ikke skal gjennomføres.

Det er positivt at utvalget påpeker at mange av de gode prosjektene som pilotes avsluttes ved prosjektlutt, og ikke implementeres i drift. Her bør det større koordinering til slik at utviklingen av tjenestene er i takt med utvikling av prosjekter for øvrig.

Utvalget påpeker også tydelig at politikere må utrede konsekvenser av endringer i føringer før de vedtas, dette er svært etterspurt og vi har eksempler på forskning som viser at forventninger og krav innvirker på arbeidsmiljø hos spesialsykepleiere da konsekvensene ikke er godt nok utredet for de besluttet.

Oslo 02.05.23

Med vennlig hilsen

Espen Gade Rolland

Leder

NSFs Faggruppe innen psykisk helse og rus